

PEDAGOGIK INNOVATSIYALARNI ANIQLASH VA BAHOLASHDA MONITORINGNING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARI

Karimov Sardar

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18326465>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 15-yanvar 2026 yil
Ma'qullandi: 18-yanvar 2026 yil
Nashr qilindi: 21-yanvar 2026 yil

KEY WORDS

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi pedagogik innovatsiyalarni aniqlash va baholashda monitoring tizimining ilmiy-metodologik asoslarini har tomonlama tahlil qilish hamda uning ta'lim sifati va pedagogik jarayon samaradorligini oshirishdagi rolini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

ABSTRACT

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi, avvalo, uning sifat ko'rsatkichlari bilan belgilanadi. Shu bois, ta'lim jarayonini yangilash, zamonaviy talablar asosida takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, pedagogik innovatsiyalarni ta'lim amaliyotiga joriy etish ushbu jarayonning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'lmoqda [5, 117-120].

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi, avvalo, uning sifat ko'rsatkichlari bilan belgilanadi. Shu bois, ta'lim jarayonini yangilash, zamonaviy talablar asosida takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, pedagogik innovatsiyalarni ta'lim amaliyotiga joriy etish ushbu jarayonning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'lmoqda [5, 117-120].

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonida ta'lim sifati baholashning shaffof mexanizmlarini yaratish, innovatsion yondashuvlarni tizimli monitoring asosida joriy etish vazifalari belgilab berilgan [1]. Shu bilan birga, "O'zbekiston - 2030" strategiyasida pedagogik faoliyat samaradorligini baholash, ilg'or innovatsiyalarni aniqlash va ommalashtirish masalalari ustuvor yo'nalish sifatida e'tirof etilgan [2]. Aynan shu normativ-huquqiy hujjatlar pedagogik innovatsiyalar monitoringini tasodifiy jarayon emas, balki ilmiy-metodologik asoslangan, uzluksiz va tizimli faoliyat sifatida tashkil etishni taqozo etadi. Demak, pedagogik innovatsiyalarni aniqlash va baholashda monitoringning ilmiy-metodologik asoslarini tahlil qilish bugungi kun talabi hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi pedagogik innovatsiyalarni aniqlash va baholashda monitoring tizimining ilmiy-metodologik asoslarini har tomonlama tahlil qilish hamda uning ta'lim sifati va pedagogik jarayon samaradorligini oshirishdagi rolini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot metodologiyasi zamonaviy pedagogika fanining nazariy yutuqlari va innovatsion yondashuvlariga asoslandi. Avvalo, tizimli yondashuv asosida pedagogik innovatsiyalar monitoringi ta'lim jarayonining barcha tarkibiy qismlari bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilindi. Bu esa innovatsiyalarni alohida hodisa sifatida emas, balki yaxlit pedagogik tizimning muhim elementi sifatida ko'rib chiqish imkonini berdi. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuv asosida monitoring natijalari o'quvchilarning bilim darajasi bilangina cheklanmay, balki ularning mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va refleksiya qilish kompetensiyalarini rivojlantirish nuqtayi nazaridan baholandi. Bundan tashqari, innovatsion yondashuv monitoring jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalar, pedagogik diagnostika va analitik metodlardan foydalanishni nazarda tutdi. Tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi: nazariy tahlil, taqqoslash, umumlashtirish, modellashtirish, pedagogik diagnostika va monitoring. Empirik tadqiqot bosqichida esa anketa, test, kuzatish, suhbat va ekspert baholash usullari qo'llanildi. Ayniqsa, monitoring jarayonida miqdoriy ko'rsatkichlar (o'zlashtirish darajasi, faollik indeksi) va sifat ko'rsatkichlari (motivatsiya, refleksiya, mustaqil fikrlash) uyg'un holda tahlil qilindi. Natijada, tadqiqot metodologiyasi monitoring natijalarining ishonchliligi, obyektivligi va amaliy ahamiyatini ta'minlashga xizmat qildi.

Tadqiqot natijalari. Tadqiqot jarayonida pedagogik innovatsiyalarni aniqlash va baholash monitoringi umumta'lim maktablari hamda oliy ta'lim muassasalarida joriy etilgan innovatsion yondashuvlar asosida amalga oshirildi. Avvalo, monitoring natijalari pedagogik innovatsiyalar tizimli va ilmiy asosda baholanganda ularning ta'lim sifati va samaradorligiga ta'siri yanada aniq va ishonchli namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, monitoring innovatsion faoliyatning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini berdi.

Birinchiidan, raqamli ta'lim platformalari (Google Classroom, Moodle va milliy LMS tizimlari) asosida tashkil etilgan dars jarayonlari monitoring qilindi. Natijada, mazkur innovatsiya an'anaviy ta'lim shakllariga nisbatan o'quvchilarning mustaqil ishlash faolligini sezilarli darajada oshirgani aniqlandi. Xususan, topshiriqlarni o'z vaqtida bajarish ko'rsatkichi 28-32 foizga oshgani qayd etildi. Bundan tashqari, o'quvchilarning mustaqil izlanish faoliyati faollashdi, shuningdek, baholash jarayonining shaffofligi ta'minlandi. Demak, raqamli platformalar pedagogik innovatsiya sifatida ta'lim jarayonini individuallashtirishga xizmat qilmoqda.

Ikkinchidan, muammoli ta'lim texnologiyasi asosida olib borilgan darslar monitoringi shuni ko'rsatdiki, mazkur innovatsiya o'quvchilarning tanqidiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega. Jumladan, muammoli vaziyatlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'quvchilar tomonidan ilgari surilgan mustaqil yechimlar soni monitoringdan oldingi holatga nisbatan qariyb 1,5 barobarga oshdi. Shu bilan birga, dars jarayonida bahs-munozarali muhit shakllanib, o'quvchilarning faol fikrlashi rag'batlantirildi. Natijada, muammoli ta'lim innovatsiyasi ta'lim mazmunining chuqurlashuviga olib keldi.

Uchinchidan, interfaol metodlar, jumladan case-study, debat va rolli o'yinlar asosida tashkil etilgan darslar monitoring qilindi. Natijalarga ko'ra, ushbu metodlar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etgani aniqlandi. Xususan, dars jarayonida o'quvchilarning faol ishtiroki qariyb 40 foizga oshdi. Bundan tashqari, guruhda ishlash ko'nikmalari mustahkamlanib, o'z fikrini asoslab berish madaniyati shakllandi. Demak, interfaol metodlar ta'lim jarayonini faollashtiruvchi samarali pedagogik innovatsiya hisoblanadi.

To'rtinchidan, formativ baholash elementlari – o'z-o'zini baholash, tengdoshlar baholashi va baholash rubrikalari asosida olib borilgan darslar monitoringi ushbu innovatsiyaning muhimligini tasdiqladi. Natijada, o'quvchilarning o'z-o'zini nazorat qilish va refleksiya qilish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlandi. Shu bilan birga, baholash jarayoni jazolovchi emas, balki motivatsion xarakter kasb etdi. Shuningdek, bilimdagi bo'shliqlar o'z vaqtida aniqlanib, ularni bartaraf etish imkoniyati yaratildi. Demak, formativ baholash ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik innovatsiyadir.

1-jadval. Pedagogik innovatsiyalar monitoringi natijalari

Pedagogik innovatsiya	Asosiy ta'sir yo'nalishi	Monitoring natijasi
Raqamli platformalar	Mustaqil ta'lim	Yuqori
Muammoli ta'lim	Tanqidiy fikrlash	Yuqori
Interfaol metodlar	Kommunikativ kompetensiya	Barqaror
Formativ baholash	Refleksiya va motivatsiya	Yuqori

2-jadval. Innovatsiyalar joriy etilishidan oldin va keyingi holat

Ko'rsatkichlar	Oldin	Keyin
O'quvchilar faolligi	Past	Yuqori
Mustaqil fikrlash	O'rtacha	Yuqori
Dars samaradorligi	Qisman	Barqaror
O'quv motivatsiyasi	Past	Yuqori

Tadqiqot natijalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, pedagogik innovatsiyalarni aniqlash va baholashda monitoring tizimi ta'lim jarayonining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi. Avvalo, monitoring innovatsiyalarni joriy etishning faqat tashkiliy jihatlarinigina emas, balki ularning real pedagogik samaradorligini aniqlash imkonini beradi. Shu sababli, monitoring pedagogik innovatsiyalarni obyektiv baholashning muhim ilmiy mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa. Umuman olganda, pedagogik innovatsiyalarni aniqlash va baholashda monitoring ta'lim tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim ilmiy-amaliy mexanizm hisoblanadi. Demak, monitoringni ilmiy asosda tashkil etish, zamonaviy metod va mezonlardan foydalanish hamda monitoring natijalarini ta'lim boshqaruvi jarayoniga integratsiya qilish kelgusida ta'lim sifatini yanada oshirishning muhim sharti sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 7-maydagi PF-5963-son "Ta'lim-tarbiya tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-sonli farmoni "O'zbekiston-2030" strategiyasi to'g'risida. <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
3. Azizxo'jayeva, N. N. (2006). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.
4. Avliyakulov, N. H., Axmetjanov, M. M., Tojiyev, M., & Musayeva, N. N. (2018). Ta'lim texnologiyalari. Fan va texnologiya.–Toshkent, 341.
5. Dusnazarov , U. . (2025). TA'LIM SIFATI MONITORINGI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI. Наука и технология в современном мире, 4(15), 117–120. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdift/article/view/54565>
6. G.K. Hasanova (2025). TA'LIM SIFATINI BAHOLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ULARNING AHAMIYATLI TOMONLARI. Inter education & global study, 3 (4), 273-286.
- 7.N.X. Xushvaqtova (2025). O'ZBEKISTONDA TA'LIM SIFATINI BAHOLASH TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISH. Inter education & global study, 3 (5 (1)), 355-361

